

STATUSNA INKONGRUENCIJA RODITELJA I LIČNOST RODITELJA

ZRINKA LUČIĆ

ANKICA HOŠEK

Zavod za kineziološku antropologiju

Fakultet za fizičku kulturu

Sveučilišta u Zagrebu

Na osnovu rezultata 763 ispitanika muškog spola utvrđen je stupanj i struktura povezanosti varijabli statusne inkongruencije roditelja sa mjerama efikasnosti funkcioniranja kognitivnih i konativnih mehanizama kod njihove djece.

Najžešća i najveća statusna distanca oca i majke je upravo u njihovim obrazovnim i profesionalnim karakteristikama i to u korist oca u odnosu na odgovarajuće karakteristike majke.

Na osnovu rezultata regresijske i kvaziregresijske analize uočeno je da statusna distanca između roditelja, koja je posljedica obrazovne i profesionalne superiornosti oca, stimulira kognitivni razvoj djeteta i to posebno razvoj funkcija paralelnog procesora. Statusna distanca između roditelja koja je posljedica superiornosti oca u generalnom statusu, a posebno u profesionalnom i društveno-političkom statusu, pogoduje moduliranju aktiviteta koji generiraju ekstravertno ponašanje djeteta. Statusna distanca između roditelja koja je posljedica obrazovne, profesionalne i rezidencijalne superiornosti majke, pogoduje stvaranju poremećaja u koordinaciji i kontroli konativnih regulativnih funkcija djeteta.

socijalni status/ otac/ majka/ kognitivne sposobnosti/ konativne karakteristike/ dijete/ relacije

THE STATUS INKONGRUENCY OF THE PARENTS AND PERSONALITY OF THE CHILD

The degree and the structure of relations of the variables of parents' status incongruency and the measures of efficacy of cognitive and personality mechanisms with their children was determined on the basis of the results obtained from 763 mail subjects.

Educational and professional characteristics represent the most frequent and the most prominent difference between the father and the mother, and they are beneficial to father.

On the basis of results of regressional and quasiregressional analysis it was observed that the status difference between the parents which resulted from educational and professional superiority of the father stimulates the cognitive development of the child. This is especially evident in the development of the parallel processor. The status difference between the parents, which results from superiority of the father in the general status, and especially in the professional and socio-political status, is favorable to generating extrovert behavior of the child. The status difference between the parents, which results from educational, professional and residential superiority of the mother, is favorable to generating disturbances in coordination and control of personality regulative functions of the child.

social status/ father/ mother/ cognitiv abilities/ personality/
child/ relations

1. PROBLEM

Ovo istraživanje je provedeno pod pretpostavkom da se kognitivni i konativni razvoj odvija pod značajnim utjecajem vanjskih stimulusa, iako pri tom, naravno, nije zanemarena ni vjerojatnost genetske determinacije strukture ličnosti. Vanjski stimulusi mogu biti veoma različito definirani, pa se najviše po tom i razlikuju istraživanja koja su do sada u ovom području provedena. Najčešće su ovi stimulusi bili definirani kao karakteristike socijalnog statusa i to u pravilu kao obrazovne i kulturalne karakteristike roditelja, te ekonomske i rezidencijalne karakteristike porodice*. Međutim, koliko je autorima ovog rada poznato na temelju dostupne literature, niti jedno od do sada provedenih istraživanja nije osvjetlilo problem razvoja ličnosti djeteta pod utjecajem takve socijalne i psihološke klime u porodici koja je obilježena i veličinom statusne distance između oca i majke. Točno je da većina istraživanja potvrđuje dominantnu poziciju statusnih karakteristika oca u strukturi socijalnog statusa porodice, kao i tendenciju prema statusnoj kongruenciji oca i majke**. Također je više puta utvrđena dominantna pozicija statusnih karakteristika oca u strukturi relacija između socijalnog statusa porodice i kognitivnog razvoja djeteta***. Međutim, kako su kriteriji asortativnog sparivanja bračnih parova veoma različiti i istodobno višestruki, sasvim je moguće, a nerijetko se i događa, da statusna distanca, odnosno statusna kongruencija, u tom ne odigra nikakvu, ili bar ne značajnu ulogu. Tako mogu nastati porodice u kojima je vidljiva razlika u najvažnijim statusnim karakteristikama (obrazovnim, kulturalnim i profesionalnim) između oca i majke. Mnogo češće je to, naravno, u korist statusne superiornosti oca, ali nije malo ni onih u kojima je vidljiva statusna superiornost majke. Zavisno od strukture ličnosti svakog od roditelja ova statusna distanca, ma koliko da je odraz socijalnih razlika, prije ili kasnije može postati latentni generator i socijalne, ali i psihološke klime u porodici. Ovo,

* Thomson, 1953; Bayley, 1954; Fowler, 1962; Cliquet, 1965; Horn, 1970; Viskić-Štalec, Horga, Gredelj i Momirović, 1975; Hošek, Momirović i Dugić, 1986; Browning, 1987; Momirović, Horga, Wolf i Džamonja, 1987; Wolf, Džamonja, Momirović i Horga, 1986.

**Barber, 1957; Malewski, 1966; Saksida i Knap, 1970; Caserman, 1973; Hošek, 1974; Momirović i Knap, 1974; Momirović, Hošek i sur., 1976; Džamonja, 1976; Hošek, 1988.

***Cattell, 1934-35; Leahy, 1935; Carlson, 1945; Skeels, 1949; Thomson i dr., 1953; Bayley, 1954; Fowler, 1962; Horn, 1970; Džamonja, 1976; Labrecque, 1982; Hošek, Momirović i Dugić, 1986; Momirović, Horga, Wolf i Džamonja, 1987.

prije svega, zato što velike statusne, a osobito obrazovne razlike između partnera moraju proizvoditi i šumove u komunikacijskim kanalima, od kojih bitno zavisi količina i kvalitet informacija u interpersonalnim porodičnim relacijama. Kako ni sistem vrijednosti i stavova*, kao ni struktura motiva nisu nezavisni od obrazovnih i ekspertnih dostignuća, obrazovna i ekspertna inkongruencija može modularati i tipičan životni stil porodice, kvalitativno drugačiji od onoga kojeg modularaju statusno kongruentne karakteristike roditelja. Prema tome, ukoliko faktore okoline posmatramo pod vidom kongruencije, odnosno pod vidom statusne inkongruencije roditelja, onda ima dovoljno razloga i za pretpostavku da se procesi socijalizacije i razvoja ličnosti djeteta nisu ni mogli odvijati sasvim nezavisno od njih.

U skladu s tako opisanim problemom definiran je i cilj ovog rada da se utvrdi stupanj i struktura povezanosti varijabli inkongruencije roditelja sa mjerama efikasnosti funkcioniranja kognitivnih i konativnih mehanizama kod njihove djece.

2. METODE

Istraživanje je provedeno na 763 ispitanika; muškog spola, starih 19 do 27 godina; državljana SFRJ. Uzorak je izvučen kao dvoetačni grupni uzorak sa optimalnom alokacijom iz jugoslavenske populacije ove dobi i spola. Sva su ispitivanja provedena pod jednakim uvjetima na više mjesta u Jugoslaviji. Svi su ispitanici bili pismeni, zdravi i bez značajnih psihičkih aberacija.

Originalne statusne varijable roditelja definirane su na temelju 10 indikatora njihova položaja u socijalizacijskom i institucionalnom sistemu socijalnog statusa**. Sve ove karakteristike procijenjene su na ordinalnim skalama kao: (1) stupanj obrazovanja (OBRAZ), (2) poznavanje stranih jezika (STRJEZ), (3) izvorni rezidencijalni status (MJDJET), (4) aktualni rezidencijalni status (MJSADA), (5) priznata kvalifikacija (KVALIF), (6) profesionalni status (PROFES), (7) funkcije u organima samoupravljanja (SAMOUP), (8) funkcije u društveno-političkim organizacijama (DPZ), (9) funkcije u sindikalnoj organizaciji (SINDIK), (10) funkcije u sportskim organizacijama (SPORT).

* vidi na primjer: Hošek, Momirović i Prižlin, 1989; Browning, 1987.

** prema modelu socijalnog statusa Saksida i suradnika, 1972.

Iz rezultata na ovim varijablama izvedene su varijable statusne inkongruencije jednostavnom operacijom oduzimanja normaliziranih i standardiziranih rezultata majke od normaliziranih i standardiziranih rezultata oca, za svako statusno obilježje. Tako dobijene vrijednosti predstavljaju nove varijable, varijable statusne distance ili statusne inkongruencije, koje imaju ulogu prediktorskog skupa u daljnjim analizama koje su primijenjene u ovom radu.

Efikasnost funkcioniranja kognitivnih i konativnih mehanizama procijenjena je na temelju 3 kognitivna i 6 konativnih testova i to: (1) GT7, za procjenu efikasnosti funkcioniranja perceptivnog procesora, (2) ALF7, za procjenu efikasnosti funkcioniranja serijalnog procesora, (3) IT2, za procjenu efikasnosti funkcioniranja paralelnog procesora; sve prema modelu kognitivnih funkcija Dassa, Kirbya i Jarmana (1975) i Momirovića, K. Bosnar i S. Horge (1982), te (4) ALPHA1, za procjenu efikasnosti regulacije reakcija obrane, (5) SIGMA1, za procjenu efikasnosti regulacije reakcija napada, (6) HI1, za procjenu efikasnosti regulacije organskih funkcija, (7) DELTA1, za procjenu efikasnosti regulativnih funkcija, (8) ETA2, za procjenu efikasnosti integracije u socijalno polje i (9) EPS1, za procjenu efikasnosti regulacije aktiviteta; sve prema modelu strukture konativnih funkcija Powella i Roycea (1981) i Momirovića, Horge i Bosnar (1982).

Relacije između varijabli statusne inkongruencije roditelja i psiholoških karakteristika djece utvrđene su serijom regresijskih i kvaziregresijskih analiza svake kognitivne i konativne varijable u prostoru varijabli inkongruencije.

Rezultati, koji su poslužili za analizu i interpretaciju relacija između statusne inkongruencije roditelja i psihološkog razvoja djece, navedeni su u tabelama 1 do 6, i to:

* U tabeli 1 su vrijednosti aritmetičkih sredina oca (O) i majke (M) na originalnim statusnim varijablama i vrijednosti aritmetičkih sredina novoformiranih varijabli statusne inkongruencije (I).

* U tabeli 2 su interkorelacije varijabli inkongruencije.

* U tabeli 3 su multiple korelacije svake psihološke varijable sa sistemom varijabli statusne inkongruencije (ρ), njihovi koeficijenti determinacije (d) i vjerojatnost nulte hipoteze o veličini multiple korelacije (0).

* U tabeli 4 su rezultati regresijske analize, gdje su navedene lokalne korelacije i regresijske relacije svake prediktorske varijable sa onim kriterijskim varijablama, čije su multiple korelacije statistički značajno, na razini pogreške od 1%, različite od nule (IT2, DELTA1 i EPS1).

* U tabeli 5 su kvazimultiple korelacije svake psihološke varijable sa sistemom varijabli statusne inkongruencije (C) i njihova statistička značajnost (P).

* U tabeli 6 su rezultati kvaziregresijske analize, gdje su navedene lokalne kvaziregresijske relacije svake prediktorske varijable sa onim kriterijskim varijablama, čije su kvazimultiple korelacije značajno različite od nule; to su sve kriterijske varijable izuzev varijable ALPHA1.

3. REZULTATI

Sudeći na temelju vrijednosti aritmetičkih sredina varijabli socijalnog statusa roditelja čini se da je najveća i najveća statusna distanca između oca i majke upravo u njihovim obrazovnim i, s tim u vezi, profesionalnim karakteristikama; dakle, upravo u onim od kojih u najvećoj mjeri zavisi životni stil i struktura interpersonalnih komunikacija u porodici, a vjerojatno i primarni ili porodični mikrosocijalni status svakog roditelja ponaosob. Budući da su sve ove vrijednosti aritmetičkih sredina pozitivne, zbog načina na koji su formirane ove varijable, vidljive statusne distance između roditelja su u pravilu u korist obrazovnih i profesionalnih karakteristika oca u odnosu na odgovarajuće karakteristike majke.

Stupanj obrazovanja, kvalifikacija i profesionalni položaj, kao i položaj u organima upravljanja u radnoj organizaciji su varijable u kojima je ne samo najveća distanca između oca i majke, već su to istovremeno i karakteristike koje zbog visoke međusobne povezanosti još više potenciraju statusnu superiornost oca u najvažnijim segmentima društvene promocije. Ma koliko zanimljiv i provokativan fenomen statusne superiornosti oca u jugoslavenskim porodicama, ovom prilikom on neće biti dalje analiziran niti diskutiran. Ovo ne samo zato što je on već dosta puta u nas direktno ili indirektno istraživan i objašnjavan sa aspekta i onih socijalnih i psiholoških i kulturalnih, već najviše zato što taj fenomen sam po sebi nije ni predmet ovog rada. Predmet ovog rada su relacije fenomena kojeg generiraju statusne distance oca i majke sa nekim karakteristikama psihološkog razvoja njihove djece. Te relacije, iako

prilično slabe, nisu sasvim beznačajne, bar kad se radi o efikasnosti regulacije aktiviteta u djeteta, efikasnosti koordinacije i kontrole njegovih konativnih regulativnih funkcija i efikasnosti kognitivnog funkcioniranja na razini paralelnog procesora. Ostale, međutim, kognitivne i konativne karakteristike, prema klasičnom regresijskom modelu, nemaju statistički značajne multiple korelacije sa sistemom varijabli statusne inkongruencije.

Po svemu sudeći statusna distanca između roditelja može u izvjesnoj mjeri biti značajan modulator razvoja njihove djece. Pri tom uopće nije svejedno da li je statusna distanca u korist oca ili majke. Iz rezultata u tabeli 4, posebno onih koji se odnose na strukturu regresijskog faktora i korelacije prediktorskih sa svakom od tri navedene kriterijske varijable i, naravno, na značajne koeficijente parcijalne regresije, vidi se da:

* statusna distanca između roditelja koja je posljedica obrazovne i profesionalne superiornosti oca stimulira kognitivni razvoj djeteta i to posebno razvoj funkcija paralelnog procesora (IT2)

* statusna distanca između roditelja koja je posljedica superiornosti oca u generalnom socijalnom statusu, a posebno u profesionalnom i društveno-političkom statusu, pogoduje moduliranju aktiviteta koji generiraju ekstrovertno ponašanje djeteta (EPS1)

* statusna distanca između roditelja koja je posljedica obrazovne, profesionalne i rezidencijalne superiornosti majke pogoduje stvaranju poremećaja u koordinaciji i kontroli regulativnih funkcija djeteta (DELTA1).

Na sličnu, ali još potpuniju, tendenciju upućuju i rezultati regresijske analize koja se bazira na modelu maksimiziranja kovarijanci između kriterijskih i sistema prediktorskih varijabli. Potpunije u tom smislu što su relacije varijabli statusne inkongruencije, kada su uronjene u zajednički potprostor, statistički značajne za sve analizirane mjere efikasnosti kognitivnih i konativnih funkcija, izuzev za mjeru efikasnosti regulacije reakcija obrane (ALPHA1). I u ovom slučaju relacije su slabe i treba ih shvatiti samo kao značajnu tendenciju facilitirajućeg utjecaja statusne superiornosti oca na kognitivni razvoj djeteta i tendenciju nepovoljnog utjecaja statusne superiornosti majke (ili statusne inferiornosti oca) na efikasnost konativnih regulativnih funkcija. U tom kontekstu izraženije su kvazimultiple korelacije ponovo varijabli za procjenu efikasnosti paralelnog procesora (IT2), za koordinaciju i kontrolu regulativnih funkcija (DELTA1) i za regulaciju

aktiviteta (EPS1). Upravo ovakvi rezultati, posebno oni koji se odnose na prve dvije spomenute psihološke varijable (IT2 i DELTA1), nalazu da se dobijeni rezultati pokušaju objasniti barem na dva načina.

Prvi je u vezi sa većim udjelom genetičke varijance u razvoju funkcija paralelnog procesora nego kod drugih tipova intelektualnih funkcija i također većem udjelu genetičke varijance u razvoju mehanizma na koordinaciju i kontrolu regulativnih funkcija u odnosu na ostale konativne mehanizme. S tim u vezi moguće je da je i struktura ličnosti roditelja upravo slična ovoj i da je indirektno utjecala na njihovo bazično povezivanje unatoč tako izraženoj statusnoj distanci. Ovo je, naravno, vrlo diskutabilna hipoteza koja, da bi se testirala, zahtjeva dodatne informacije o strukturi ličnosti roditelja i informacije o kriterijima njihova asortativnog povezivanja. Postavljena je, međutim, ovdje zato što istraživanja o relacijama između socijalnog statusa roditelja i kognitivnih i konativnih karakteristika djece*, kao i istraživanja o relacijama između strukture ličnosti roditelja i djece**, indiciraju mogućnost ove hipoteze.

Druga mogućnost objašnjenja dobijenih rezultata oslanja se na interakcionističku teoriju Hebba (1949) i Piageta (1968). Dobro je ovom prilikom voditi računa o tome da se radi o ispitanicima muškog spola, premda nije isključena niti vjerojatnost da bi se dobili slični rezultati i u ženskoj populaciji. Budući da obrazovni i profesionalni status oca u većoj mjeri nego status majke modulira intelektualne, kulturne i druge socijalne potrebe porodice, tamo gdje je on bitno superioran može kod djeteta generirati čitav sistem razvojnih stimulusa zahvaljujući djelovanju mehanizama identifikacije i internalizacije. Ovo može rezultirati intenzivnijim razvojem kognitivnih funkcija kod (muške) djece, čiji je otac statusno superiorniji od majke.

S druge strane, međutim, socijalna i psihološka klima u porodicama gdje je statusni položaj majke izrazito superioran, vremenom može, zbog inferiornosti oca, postati obremenjena konfliktnim situacijama ili bar odnosima nerazumjevanja i netolerancije. Ovo sobito u porodicama koje su u većoj mjeri zadržale patrijarhalni sistem vrijednosti. Takva atmosfera u porodici, uz odgovarajuće psihološke preidspozicije, može u djeteta stimulirati razvoj disocijacije i drugih poremećaja regulativnih funkcija. U ovom je primjeru, čini se, za konativni razvoj djeteta povoljnije statusna kongruencija između oca i majke, čak i u slučaju da se radi o kongruenciji na razini niskog socijalnog statusa, nego inkongruencija koja je rezultat statusne superiornosti majke, odnosno statusne inferiornosti oca.

* Džamonja, 1976.

**Blažević, Momirović i Bech-Dvoržak, 1975.

Tabela 1
ARITMETIČKA SREDINA ORIGINALNIH STATUSNIH VARIJABLI
OCA (O) I MAJKE (M) I VARIJABLI STATUSNE INKONGRUENCIJE (I)

	O	M	I
1. OBRAZ	4.31	3.31	1.05
2. STRJEZ	1.44	1.28	.14
3. MJDJET	1.53	1.49	.03
4. MJSADA	2.09	2.09	-.00
5. KVALIF	4.66	2.87	1.82
6. PROFES	2.92	1.76	1.19
7. SAMOUP	2.42	1.48	.95
8. DPZ	1.85	1.66	.18
9. SINDIK	1.79	1.75	.04
10.SPORT	1.69	1.59	.10

Tabela 2
INTERKORELACIJE VARIJABLI STATUSNE INKONGRUENCIJE

	1	2	3	4	5	6	7	8
	OBRAZ	STRJEZ	MJDJET	MJSADA	KVALIF	PROFES	SAMOUP	DPZ
1. OBRAZ	1.00							
2. STRJEZ	.14	1.00						
3. MJDJET	.09	.02	1.00					
4. MJSADA	.05	.12	.11	1.00				
5. KVALIF	.42	.13	.01	.04	1.00			
6. PROFES	.47	.15	-.06	.10	.71	1.00		
7. SAMOUP	.29	.01	.03	.12	.52	.55	1.00	
8. DPZ	.14	.03	.03	-.02	.17	.21	.23	1.00
9. SINDIK	.11	.05	.07	-.00	.11	.14	.18	.29
10.SPORT	.05	.12	-.00	-.02	.00	.05	.06	.17
nastavak	9	10						
	SINDIK	SPORT						
9. SINDIK	1.00							
10.SPORT	.14	1.00						

Tabela 3

MULTIPLE KORELACIJE PREDIKTORSKIH SA KRITERIJSKIM
 VARIJABLAMA (ρ), KOFICIJENTI DETERMINACIJE (δ) I
 VJEROJATNOST DA JE $\rho=0$ (Q)

	ρ	δ	Q
1. GT 7	.14	.02	.186
2. ALF7	.16	.03	.036
3. IT2	.19	.04	.003*
4. ALPHA1	.08	.01	.905
5. SIGMA1	.14	.02	.148
6. HI1	.14	.02	.163
7. DELTA1	.18	.03	.004*
8. ETA2	.14	.02	.176
9. EPS1	.24	.06	.000*

Tabela 4

REGRESIJA VARIJABLI IT2, DELTA1 I EPS1 U PROSTORU
 VARIJABLI STATUSNE INKONGRUENCIJE

	R	β	$Q(\beta)$	$F(\beta)$	R	β	$Q(\beta)$	$F(\beta)$
1. OBRAZ	.14	.12	.00*	.72	-.06	-.01	.77	-.33
2. STRJEZ	-.06	-.10	.01*	-.39	.00	.02	.60	.00
3. MJDJET	-.01	-.01	.74	-.06	-.12	-.11	-.00*	-.64
4. MJSADA	-.02	-.02	.67	-.10	-.09	-.07	.06	-.51
5. KVALIF	.10	.05	.38	.52	-.07	.01	.89	-.37
6. PROFES	.10	.05	.37	.53	-.08	-.04	.45	-.44
7. SAMOUP	.05	-.02	.61	.24	-.11	-.08	.10	-.59
8. DPZ	-.00	-.02	.69	-.02	-.05	-.03	.47	-.24
9. SINDIK	-.04	-.05	.15	-.22	.01	.05	.21	.06
10. SPORT	-.01	.00	.99	-.08	-.01	-.02	.64	-.10

	R	β	$Q(\beta)$	$F(\beta)$
1. OBRAZ	.07	-.03	.49	.29
2. STRJEZ	.02	-.02	.65	.07
3. MJDJET	.14	.14	.00*	.57
4. MJSADA	.09	.06	.08	.38
5. KVALIF	.10	-.05	.39	.40
6. PROFES	.16	.19	.00*	.67
7. SAMOUP	.11	.00	.92	.45
8. DPZ	.10	.05	.19	.40
9. SINDIK	.08	.04	.35	.33
10. SPORT	.02	.00	.95	.08

R= korelacije prediktora i kriterija; β = regresijski koeficijenti;
 $Q(\beta)$ = vjerojatnost da je $\beta=0$; $F(\beta)$ = regresijski faktor

Tabela 5
 KVAZIMULTIPLE KORELACIJE PREDIKTORSKIH SA KRITERIJSKIM
 VARIJABLAMA (C) I VJEROJATNOST DA JE C = 0 (P)

	C	P
1. GT7	.11	<.01
2. ALF7	.14	<.01
3. IT2	.17	<.01
4. ALPHA1	.07	>.01
5. SIGMA1	.13	<.01
6. HI1	.12	<.01
7. DELTA1	.16	<.01
8. ETA2	.12	<.01
9. EPS1	.21	<.01

Tabela 6
 KVAZIREGRESIJSKI KOEFICIJENTI (B) I STRUKTURA
 KVAZIREGRESIJSKIH FAKTORA (S) ZNAČAJNIH KRITERIJSKIH
 VARIJABLI

	GT7		ALF1		IT2		SIGMA1	
	B	S	B	S	B	S	B	S
1. OBRAZ	.43	.77	.32	.70	.45	.74	.56	.42
2. STRHEZ	-.10	.08	.02	.18	-.25	-.11	.52	.53
3. MJDJET	.21	.27	-.00	.01	-.04	-.03	.24	.34
4. MJSADA	.14	.23	-.00	.08	-.06	-.01	.39	.50
5. KVALIF	.17	.70	.28	.80	.33	.79	-.53	-.23
6. PROFES	.30	.77	.36	.86	.34	.81	-.11	-.07
7. SAMOUP	.20	.65	.25	.69	.15	.60	.17	.00
8. DPZ	.16	.40	.07	.31	-.01	.14	-.14	-.18
9. SINDIK	.04	.26	-.07	.15	-.14	-.00	-.07	-.09
10. SPORT	.12	.19	.22	.28	-.05	-.05	-.25	-.20

	HI1		DELTA1		ETA2		EPS1	
	B	S	B	S	B	S	B	S
1. OBRAZ	-.17	-.49	-.19	-.57	-.13	-.52	.15	.56
2. STRJEZ	.41	.29	.00	-.15	.25	.13	.03	.19
3. MJDJET	-.22	-.26	-.37	-.42	-.21	-.24	.29	.34
4. MJSADA	-.14	-.20	-.29	-.41	-.17	-.25	.20	.31
5. KVALIF	-.29	-.69	-.21	-.68	-.32	-.77	.21	.71
6. PROFES	-.21	-.67	-.25	-.71	-.31	-.78	.35	.77
7. SAMOUP	-.37	-.74	-.34	-.72	-.32	-.76	.24	.69
8. DPZ	-.16	-.36	-.14	-.35	-.18	-.38	.21	.46
9. SINDIK	-.10	-.27	.03	-.19	-.02	-.22	.17	.40
10. SPORT	.14	.11	-.06	-.11	.08	-.04	.04	.14

L I T E R A T U R A

- Barber, B., *Social stratification*, Harcourt, Brace and Co., New York, 1957.
- Bayley, N., Some increasing parent-child similarities during the growth of children, *Journal of Educational Psychology*, 45, 1-2, 1954.
- Blažević, D., Momirović, K. i Bech-Dvoržak, Utjecaj nemotornih i drugih patoloških regulativnih mehanizama roditelja na formiranje patoloških regulativnih mehanizama djece, *Centar za mentalno zdravlje*, Zagreb, 1975.
- Browning, D.L., Ego development, Authoritarianism and Social Status: An Investigation of the Incremental Validity of Loevinger's Sentence Completion Test, *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 1, 113-118, 1987.
- Carlsson, H.B., Fischer, R.P. and Young, P.T., Improvement in elementary psychology as related to intelligence, *Psychology Bulletin*, 42, 27-34, 1945.
- Caserman, A., Družbena mobilnost v SR Sloveniji, *Izveštaj Instituta za sociologiju in filozofiju*, Ljubljana, 1973.
- Cattell, R.B., Occupational norms of intelligence and the standardization of an adult intelligence test, *British Journal of Psychology*, 25, 102B, 1934-35.
- Cliquet, R.L., Influence of social assortment on the relationship between social and biological variation, *Acta Sociologica*, 9, 40-54, 1965.
- Das, I.P., Kirby and Jarman, R.F., Simultaneous and successive syntheses: an alternative model for cognitive abilities, *Psychological Bulletin*, 82, 1, 87-103, 1975.
- Džamonja, Z., Delovanje nekih egzogenih činilaca na nivo, strukturu i organizaciju faktora koji sudjeluju u procesu prijema, dekodiranja i transformacije informacija, *Disertacija, Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu*, Zagreb, 1976.
- Fowler, W., Cognitive learning in infancy and early childhood, *Psychological Bulletin*, 59, 116-152, 1962.
- Hebb, D.O., *The organization of behavior*, Wiley, New York, 1949.
- Horn, J.L., Organization of data on life-span development of human abilities, In *Life-span developmental psychology, Research and theory*, Academic Press, New York, 1970.
- Hožek, A., školski uspjeh, profesionalne namjere i neke sociološke karakteristike maturanata gimnazija u SR Hrvatskoj, *Republički zavod za zapošljavanje*, Zagreb, 1974.
- Hožek, A., Bosnar, K. i Zarevski, P., Relacije pokazatelja socioekonomskog statusa i osobina ličnosti procjenjenih pod jednim kibernetičkim modelom, *Čovek i zanimanje*, 28, 4, 15-19, 1984.
- Hožek, A., Momirović, K. i Dugić, D., Canonical and quasicanonical relations between personality and dimensions of social status, *Revija za psihologiju*, 16, 1-2, 33-45, 1986.

- Hošek, A., Struktura socijalnog statusa muške omladine u SFRJ, Revija za socijologiju, 19, 3, 275-295, 1988.
- Hošek, A., Momirović, K. i Prišlin, R., Relacije statusnih karakteristika i socijalnih stavova mladih, Revija za socijologiju, 20, 3-4, 427-435, 1989.
- Labrecque, L., Travell exterieur and academic achievement as a function of SES, Psychological Studies, 17, 530-535, 1982.
- Leahy, A.M., Nature-nuture and intelligence, Genetic Psychology Monographs, 17, 236-308, 1935.
- Malewski, A., The degree of status incongruence and its effects (In Benedix and Lipset, Class, Status and Power) The Free Press, New York, 1966.
- Momirović, K. i Knap, Ž., Some models od social mobility, Some Yugoslav papers presented to the 8th World Ccongress of ISA, Toronto-Ljubljana, 1974.
- Momirović, K., Hošek, A. i sur., Latentna struktura dimenzija socijalne stratifikacije, CKS, Studije i analize, Beograd, 1976
- Momirović, K., Bosnar, K. i Horga, S., Kibernetički model kognitivnog funkcioniranja: pokušaj sinteze nekih teorija o strukturi kognitivnih sposobnosti, Kineziologija, 14, IB 5, 63-82, 1982.
- Momirović, K., Horga, S. i Bosnar, K., Prilog formiranju jednog modela strukture konativnih faktora, Kineziologija, 14, IB 5, 83-108, 1982.
- Momirović, K., Horga, S., Wolf, B. i Džamonja, Z., Prilog poznavanju utjecaja socioloških karakteristika na rezultate u kognitivnim testovima, VI dani psihologije u Zadru, 4, 7-11, 1987.
- Pijaž, Ž., Psihologija inteligencije, Nolit, Beograd, 1968.
- Powell, A. and Royce, I.R., An overwiev of multifactor-system theory od personality and individual differences, III Life span development and the heredity-environment issue, Journal of Personality and Social Psychology, 41, 4, 818-829, 1984.
- Saksida, S. i Knap, Ž., Poskus kvantifikacije matematičnega modela za analizo socialne stratifikacije, Institut za sociologijo, ljubljana, 1970.
- Saksida, S. i sur., Teoretični model socijalne stratifikacije, Poskus kvantitativne verifikacije, Teorija in praksa, 9, 10, 1407-1419, 1972.
- Skells, H.M., Some lova studies of the mental growth of children in relation to differentials of the environment: a summary, In Yearb. National Social Study Educational, 39, 281-308, 1949.
- Thomson, G.H. et al., Social implications of the 947 mental survey, University of London Press, London, 1953.
- Viskić-Štales, N., Horga, S., Gredelj, M. i Horga S., Relacije kognitivnih i konativnih dimenzija i socioloških karakteristika kod maloljetnih delinkvenata, Defektologija, 11, 1, 20-55, 1975.

Wolf, B., Džamonja, Z., Momirović, K. i Horga, S., Uticaj socioloških činilaca na kognitivne sposobnosti žena, Kineziologija, 17, , 1986.